

Ірина Г. Сокиринська
**ОЦІНЮВАННЯ ЯКОСТІ ГРОШОВИХ ПОТОКІВ
В СИСТЕМІ ЇХ ФАСЕТНОЇ КЛАСИФІКАЦІЇ**

У статті проаналізовано окремі підходи до класифікації грошових потоків підприємства. З метою підвищення ефективності процесу управління запропоновано шестикритеріальну модель їх фасетної класифікації. Обґрунтовано, що оцінювання якості грошових потоків доцільно здійснювати на підставі таких динамічних характеристик, як ламінарність та турбулентність. Визначено основні ознаки ламінарного та турбулентного грошових потоків, їх вплив на швидкість руху та трансформацію потоків.

Ключові слова: грошові потоки; фасетна класифікація; фінансова рівновага.

Рис. 1. Табл. 1. Літ. 14.

Ирина Г. Сокиринская
**ОЦЕНКА КАЧЕСТВА ДЕНЕЖНЫХ ПОТОКОВ
В СИСТЕМЕ ИХ ФАСЕТНОЙ КЛАССИФИКАЦИИ**

В статье проанализированы отдельные подходы к классификации денежных потоков. С целью повышения эффективности процесса управления предложена шестикритериальная модель их фасетной классификации. Обосновано, что оценку качества денежных потоков целесообразно осуществлять на основе таких динамических характеристик, как ламинарность и турбулентность. Определены основные признаки ламинарного и турбулентного денежных потоков, их влияние на скорость движения и трансформацию потоков.

Ключевые слова: денежные потоки; фасетная классификация; финансовое равновесие.

Iryna G. Sokyrynska¹
**CASH FLOWS' QUALITY ASSESSMENT WITHIN
THEIR FACETED CLASSIFICATION**

The article analyzes several approaches to cash flows classification and the six criteria model of faceted classification is proposed to improve the efficiency of management process. It is advisable to carry out the assessment of cash flows quality on the basis of dynamic characteristics, such as laminarity and turbulence. The main signs of laminar and turbulent cash flows and their influence on cash flows' velocity and transformation are determined.

Keywords: cash flows; faceted classification; financial equilibrium.

Постановка проблеми. У сучасних умовах господарювання для більшості вітчизняних підприємств актуальною стає проблема виживання та зниження ризиків банкрутства, яке може загрожувати в будь-який момент часу внаслідок неможливості виконання фінансових зобов'язань та нормального продовження господарської діяльності. Сукупність значної кількості ризиків – фінансових, економічних, кон'юнктурних, політичних – вимагає від підприємств не лише своєчасного реагування та виважених дій, а й певного запасу фінансової міцності, який віддзеркалює його здатність залишатися в стабільному стані та за будь-яких умов не втрачати рівноваги.

Одним з необхідних чинників підтримки фінансово-економічної стабільності та стійкості підприємства є його здатність генерувати достатній рівень чистого грошового потоку, як в цілому за підсумками певного звітного періо-

¹ National Metallurgical Academy of Ukraine, Dnipro, Ukraine.

ду, так і забезпечувати його достатність на кожний момент часу, знаходячи раціональні можливості для маневрування вхідними та вихідними потоками.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання управління грошовими потоками підприємств є наразі доволі актуальним та досліджується багатьма вітчизняними вченими, зокрема, Г.М. Азаренковою [1], Т.Ю. Дюдюн [4], О.В. Єрмошкіною [5], О.В. Майбородою [7], Л.С. Яструбецькою [11], а також закордонними науковцями [12–14]. Грошові потоки досліджуються в якості об'єктів управління [5; 7; 11], аналізуються в процесі фінансового планування [8], аналізу фінансових результатів [4], для оцінювання вартості бізнесу [12] тощо.

Невирішені раніше частини загальної проблеми. Поняття грошового потоку є агрегованим, може розглядатися під різними кутами зору, з різними цілями та завданнями. Це породжує необхідність їх класифікації з урахуванням багатьох чинників та класифікаційних ознак. Останнім часом кількість публікацій щодо грошових потоків підприємств суттєво зростає, автори виділяють значну кількість класифікаційних ознак. Так, у [10] на підставі опрацювання багатьох критеріїв представлено класифікацію грошових потоків за 21 ознакою, а у [6] цей перелік збільшено до 36 позицій. Вчені, які займаються даним питанням, здійснюють таку деталізацію з метою розробки та опрацювання нових підходів до управління грошовими потоками. На жаль, певні із запропонованих додаткових ознак на сьогоднішній день вже втратили актуальність. Наприклад, міжнародними стандартами фінансової звітності наразі не передбачено розподіл діяльності на звичайну та надзвичайну, тому і потреба в класифікації грошових потоків за цією ознакою знижується. Крім того, в процесі пропонування окремих класифікаційних ознак виникають дискусійні питання. Наприклад, виділення таких видів грошових потоків, як ліквідний та неліквідний [6] за класифікаційною ознакою можливості забезпечення платоспроможності, на нашу думку, є не зовсім виправданим, адже порушує саме уявлення про гроші як абсолютну ліквідність. З цих позицій потік грошей за самою сутністю завжди є ліквідним.

Таким чином, комплексного та цілісного погляду науковців на класифікацію грошових потоків підприємства на цей час поки що не сформовано. Але в процесі кожного окремого дослідження виникає необхідність відокремлення грошових потоків за різними ознаками, з яких лише обмежена кількість застосовується для розв'язання тієї чи іншої наукової проблеми.

Мета дослідження полягає в оцінюванні якості грошових потоків підприємства на підставі розробки удосконаленої моделі їх фасетної класифікації.

Основні результати дослідження. Здійснюючи класифікацію грошових потоків підприємства, доцільно виходити з позиції достатності та необхідності набору класифікаційних ознак, аби не втратити головну мету того чи іншого дослідження. З метою розробки системи класифікації, яка була б придатною для оцінювання якості грошових потоків, звернемося до змісту та видів класифікації економічної інформації. В економічній науці класифікація, перш за все, використовується для формалізованого опису інформації шляхом упорядкування і систематизації. Іншими словами, за допомогою класифікації вся множина об'єктів може бути розподіленою на підмножини за їх схожістю.

До основних систем класифікації економічної інформації належать ієрархічна і фасетна [2].

Ієрархічна система класифікації – це система, в якій поділ множини об'єктів на підмножини виконується послідовно, а кожна здобута підмножина далі поділяється на групи за ознаками нижчого рівня, внаслідок чого встановлюється певна ієрархія класифікованих об'єктів. Особливістю ієрархічної системи класифікації є те, що кожний об'єкт може належати лише одній вищій множині.

Фасетна класифікація полягає в паралельному поділі всієї сукупності об'єктів на незалежні класифікаційні угруповання. Послідовність створення класифікаційних угруповань задається фасетною формулою: $F = (f_1, f_2, \dots, f_n)$, де f_1, f_2, \dots, f_n – класифікаційні ознаки. При цьому одні й ті самі об'єкти можуть входити до різних підмножин G_j . Наприклад: $G_1 = (F_1, F_2, \dots, F_m)$; $G_2 = (F_1, \dots, F_{m-1})$; ...; $G_n = (F_1, F_2)$.

Фасетна система класифікації є доволі гнучкою, дозволяє включення нових фасет і виключення старих. До недоліків такої системи можна віднести її нетрадиційність і певну складність використання при ручній обробці даних [3].

Таким чином, за ієрархічної системи класифікації підмножини елементів не повинні перетинатися, а для фасетної класифікації це не є обов'язковим, а отже, сума елементів підмножин може бути більшою за кількість елементів початкової множини.

Виходячи з цих позицій, вважаємо, що для класифікації грошових потоків доцільно використовувати фасетний підхід, адже, наприклад, грошовий потік від операційної діяльності може бути і вхідним, і вихідним, і достатнім, і позитивним, і відображати інші аспекти, внаслідок чого чітку ієрархію побудувати вкрай складно, а іноді неможливо.

Спираючись на вищевикладене, можна визначити такі переваги фасетної моделі класифікації грошових потоків:

- високий рівень гнучкості та можливість застосування до вирішення будь-яких управлінських задач;
- можливість додавати нові фасети, якщо виникає необхідність у додаткових класифікаційних ознаках;
- здатність угруповання за довільному поєднанню ознак, з можливістю пропускати і не використовувати будь-які з них;
- можливість легкої зміни фасетної формули та окремих фасет;
- можливість будувати класи шляхом вживання будь-якого поєднання характерних ознак.

Класифікований таким чином грошовий потік є зручним об'єктом управління, що дозволяє здійснити процес прийняття рішень по управлінню грошовими потоками більш ефективним способом. Так, за необхідності автоматизації системи аналізу та обробки інформації щодо обсягу, напряму, регулярності, достатності або інших характеристик грошових потоків, використовуючи даний підхід, можна описати та діагностувати з кількісних та якісних позицій будь-який грошовий потік з певних наборів фасетів. Для цілей даного

дослідження, а саме, для оцінювання якості грошових потоків, нами обрано 6 ключових критеріїв (табл. 1), які в своїй сукупності дозволяють отримати достатньо повне уявлення про той чи інший потік.

Першою важливою ознакою класифікації є поділ грошових потоків в залежності від виду діяльності підприємства (перший фасет) – грошові потоки від операційної, інвестиційної та фінансової діяльності. Другий фасет визначає напрям руху грошового потоку – вхідний або вихідний. Третій фасет характеризує джерело формування грошового потоку, яке може бути власним (зовнішнім або внутрішнім) або залученим. Під власними залученими тут розуміються грошові потоки, які підприємство отримало внаслідок продажу частини власного капіталу (акцій, паїв тощо), внутрішні – формуються за рахунок коштів, отриманих від реалізації власної виробленої продукції та частини активів.

Четвертий фасет визначає тривалість грошового потоку у часі, виходячи з термінів залучення коштів. Як правило, цей фасет застосовується для опису вхідних грошових потоків.

П'ятий фасет визначає таку характеристику, як передбачуваність грошового потоку, адже не всі надходження та витрати є заздалегідь спланованими, а для тих, що плануються, ступінь прогнозованості також є неоднаковою. Тому за цим фасетом передбачається ввести такі характеристики, як повністю передбачуваний, частково передбачуваний та непередбачуваний грошовий потік.

За шостим фасетом закріплено регулярність надходження або витрачання коштів. Варто пояснити різницю між регулярним та періодичним потоками. В межах цього дослідження під регулярним розуміється такий, по якому дати та обсяги платежів та надходжень є прогнозованими з високою точністю. Періодичний потік відрізняється від регулярного тим, що він здійснюється також у певні проміжки часу, але його обсяги та/або терміни важко спрогнозувати точно.

На наш погляд, такий набір фасетів є мінімально достатім для опису характеристик грошового потоку з метою оцінки його якості. Наприклад, комбінація (1.3;2.1;3.2;4.2;5.2;6.2.) означає середньостроковий, сформований за рахунок позикових джерел, частково передбачуваний, періодичний вхідний грошовий потік від фінансової діяльності (наприклад, отримання банківського кредиту, терміни або сума якого заздалегідь не були визначені точно). Такі класифікаційні угруповання можна створити для будь-якого грошового потоку, залученого для аналізу і подальшого управління. Всебічний аналіз різних типів грошових потоків на підставі запропонованої фасетної системи класифікації дозволить сформулювати цілісний погляд на закономірності руху грошових потоків конкретного підприємства, виявити найбільш «вузькі місця» в цьому процесі та застосувати найбільш доцільні в кожному конкретному випадку управлінські рішення з метою підтримки балансу грошових потоків та здатності підприємства генерувати не тільки їх позитивний загальний обсяг, а й управляти їх складом та структурою. В подальшому така чітка система класифікації сприятиме автоматизації процесу управління та прийняття значної кількості управлінських рішень в автоматизованому режимі.

Таблиця 1. Шестикритеріальна модель фасетної класифікації грошових потоків*

Вид діяльності	Напрямок руху	Джерело формування	Тривалість	Передбачуваність	Регулярність формування	Приклади кодів грошових потоків (фасетна формула)
1	2	3	4	5	6	
Грошовий потік від операційної діяльності 1.1	Вхідний потік (приток) 2.1	Власний зовнішній грошовий потік 3.1	Коротко-строковий грошовий потік 4.1	Повністю передбачуваний грошовий потік 5.1	Регулярний грошовий потік 6.1	1.1-2.1-3.1-4.1-5.1-6.1 1.1-2.2-3.1-4.2-5.1-6.2 ... та інші можливі комбінації
Грошовий потік від інвестиційної діяльності 1.2	Вихідний потік (відтік) 2.2	Запозичений грошовий потік 3.2	Середньо-строковий грошовий потік 4.2	Частково передбачуваний грошовий потік 5.2	Періодичний грошовий потік 6.2	1.2-2.1-3.1-4.2-5.2-6.2 1.2-2.2-3.3-4.3-5.1-6.3 ... та інші можливі комбінації
Грошовий потік від фінансової діяльності 1.3		Власний внутрішній грошовий потік 3.3	Довго-строковий грошовий потік 4.3	Непередбачуваний грошовий потік 5.3	Єдиноразовий грошовий потік 6.3	1.3-2.1-3.1-4.3-5.1-6.2 1.3-2.2-3.2-4.2-5.2-6.3 ... та інші можливі комбінації

* складено на підставі [9–11].

Грошові потоки підприємства формуються та рухаються з різною швидкістю, в різних напрямках та відчувають на собі вплив зовнішніх та внутрішніх чинників. В умовах фінансово-економічної кризи фінансове управління з акцентом саме на грошових потоках дозволяє ефективно вирішувати, наприклад, завдання управління дебіторською та кредиторською заборгованостями (підтримуючи їх на належному рівні), контролю продажів, скорочення витрат, планування окремих аспектів господарської діяльності тощо. Якщо підприємство здійснює це через «призму» грошових потоків та у контексті необхідності підтримки їх збалансованості, як правило, воно традиційно зосереджує увагу на таких аспектах:

- обсяги вхідних та вихідних грошових потоків;
- сума чистих грошових потоків за видами діяльності та по підприємству в цілому;
- джерела та терміни надходження грошових коштів та можливість маневрування ними;
- контроль за напрямками використання грошових коштів;
- створення відповідних фінансових резервів на випадок непередбачуваних обставин.

Більшість із зазначених показників відноситься до категорії кількісних, тобто таких, що описують грошові потоки в абсолютному вимірі певною сумою грошових коштів. Вважаємо, що для більш ефективного управління додатково слід враховувати:

- 1) швидкість надходження грошових потоків;
- 2) швидкість трансформації грошових потоків.

Ці показники можуть дати уявлення не тільки про кількісну, а й про якісну складову грошових потоків. Але для адекватного оцінювання якості доцільно розглядати не кожний з потоків окремо, а у тісному зв'язку та порівнянні грошових надходжень і витрат на визначені моменти часу, що потребує залучення нових характеристик для їх опису.

Якщо виходити з того, що грошовий потік є категорією динамічною (він завжди знаходиться в русі), то йому притаманні властивості звичайних фізичних потоків [5, 58]. Однією з важливих характеристик фізичного потоку є його інтенсивність, або швидкість руху. У фізиці потік (течія) може бути ламінарним (коли вздовж потоку кожний окремих тонкий шар ковзається відносно сусідніх окремо, не перемішуючись з ними) та турбулентним (коли частинки рідини переходять з одного шару в інший, створюючи вихори турбулентності). Проводячи аналогію з грошовими потоками підприємства, ламінарними можна вважати потоки за умов, коли сформованого вхідного грошового потоку від певного виду діяльності достатньо для фінансування потреб за тим самим видом діяльності в межах одного операційного циклу або звітного періоду. Іншими словами, коли чистий грошовий потік за певним видом діяльності має невід'ємне значення. Відповідно, коли потреби за окремим видом діяльності перевищують притоки за цим видом діяльності або між ними існує суттєвий тривалий розрив у часі, спостерігається турбулентний характер руху грошового потоку, і грошові витрати за певним видом діяльності мають бути профінансовані за рахунок вхідних потоків від інших видів (рис. 1).

Рис. 1. Схема грошових потоків ламінарного та турбулентного напрямку руху, авторська розробка

У практиці господарювання це відбувається доволі часто, явища турбулентності в русі грошових потоків є непоодинокими. Варто зауважити, що кожна така трансформація, якщо вона не є заздалегідь спланованою, може викликати затримки у надходженні коштів та знижувати швидкість їх руху та перетворення. Це, в свою чергу, впливає на ритмічність господарської діяльності, інвестиційні процеси, платоспроможність та фінансову рівновагу підприємства. Тому при управлінні грошовими потоками слід враховувати їх ламінарний або турбулентний характер руху. Цю властивість можна визначити ще на етапі планування, при складанні бюджетів різних видів та рівнів. Тоді турбулентність буде передбачуваною та на загальну ритмічність руху коштів суттєво не впливатиме, оскільки час на формування таких потоків заздалегідь визначено. Суттєві проблеми та касові розриви відбуваються у випадках, коли турбулентний характер потоку виникає внаслідок непередбачуваних обставин. Тоді швидкість руху потоків сповільнюється, підприємство вимушене шукати додаткові ресурси (або не виконувати повною мірою зобов'язання), внаслідок чого фінансова рівновага тимчасово може бути втраченою, а вартість залучення додаткових коштів, як правило, зростає.

Якість грошових потоків підприємства також можна оцінити за швидкістю їх трансформації. Така трансформація відбувається у двох напрямках:

- прямому, який визначається швидкістю віддачі від вкладених коштів — середнього періоду часу від формування вихідного потоку до надходження пов'язаного з ним вхідного потоку;

- зворотному, який визначається швидкістю перетворення залучених грошових потоків у відповідні вихідні потоки в залежності від черговості необхідних платежів.

У процесі аналізу швидкості трансформації грошових потоків слід врахувати їх ламінарний або турбулентний характер. Як правило, ламінарний характер руху спостерігається за регулярними (або періодичними), передбачуваними вхідними та вихідними грошовими потоками в межах одного виду діяльності. У відповідності до фасетної класифікації (табл. 1), прикладами таких грошових потоків можуть бути:

- (1.1;2.1;3.2;4.1;5.2;6.2) — вхідний, сформований за рахунок позикових джерел, короткостроковий, частково передбачуваний періодичний грошовий потік від операційної діяльності та (1.1;2.2;3.3;5.1;6.1) вихідний, сформований за рахунок власних внутрішніх джерел, повністю передбачуваний регулярний грошовий потік від операційної діяльності;

- (1.2;2.1;3.3;4.3;5.1;6.3) — вхідний, власний, довгостроковий, повністю передбачуваний, єдиноразовий грошовий потік від інвестиційної діяльності та (1.2;2.2;4.2;5.2;6.2) — вихідний, середньостроковий, частково передбачуваний періодичний грошовий потік від інвестиційної діяльності;

- (1.3;2.1;3.1;4.3;6.2) — вхідний, сформований за рахунок власних зовнішніх джерел, довгостроковий, періодичний грошовий потік від фінансової діяльності та (1.3;2.2;3.3;4.2;6.1) — вихідний, сформований за рахунок внутрішніх власних фінансових ресурсів, середньостроковий, регулярний грошовий потік від фінансової діяльності; та інші комбінації.

Для оцінювання швидкості трансформації ламінарних потоків слід визначити їх парні вхідні та вихідні комбінації за фасетною класифікацією в межах операційної, інвестиційної або фінансової діяльності, термін перетворення яких знаходиться в межах одного операційного циклу або періоду, визначеного для розрахунку параметрів грошових потоків. Якщо операційний цикл у підприємства є занадто тривалим, аналіз необхідно здійснювати, враховуючи ті проміжки часу, які використовуються при складанні бюджетів.

За турбулентними потоками швидкість трансформації визначається часом на формування позитивного чистого грошового потоку від будь-якого іншого виду діяльності (який буде носити ламінарний характер і представляти різницю між вхідними та вихідними потоками одного виду) та часом на комутацію потоку з метою спрямування його в необхідному напрямку, тобто на перетворення його ламінарного характеру на турбулентний.

Турбулентний характер руху потоків з'являється у випадку, коли для певного виду діяльності запланованих або передбачуваних ресурсів недостатньо та необхідно використовувати потоки, що надійшли від інших видів діяльності. Причому це стосується як прямого, так і зворотного руху. Як правило, саме внаслідок таких переходів і відбувається викликана турбулентністю тимчасова

розбалансованість надходжень та виплат коштів. Планування характеру грошових потоків та їх комутація (перенаправлення) з метою балансування в часі та між видами діяльності дає змогу підприємству згладити прояви надмірної турбулентності та запобігти необгрунтованому зростанню вартості джерел фінансування або штрафних санкцій за невиконані фінансові зобов'язання тощо.

Висновки. Зважаючи на численність ознак, якими характеризуються грошові потоки підприємств та з огляду на специфіку розв'язання окремих управлінських завдань, доведено, що для класифікації грошових потоків доцільно застосування фасетний метод. З метою підвищення ефективності прийняття управлінських рішень, зокрема, при автоматизації процесу фінансового управління в роботі запропонована шестрикритеріальна модель фасетної класифікації грошових потоків.

Оцінювання якості грошових потоків доцільно проводити на підставі таких динамічних характеристик руху, як ламінарність та турбулентність потоку, що дозволить більш ефективно здійснювати комутацію та балансування грошових потоків, сприяти підвищенню швидкості їх надходження та подальшої трансформації.

Описаний у роботі підхід дає можливість сформуванню цілісного погляду на систему грошових потоків підприємства, оцінити їх якісні характеристики, зважаючи на характер руху, підвищити ритмічність платежів, забезпечити підтримку належного рівня платоспроможності підприємства та його фінансову рівновагу.

1. *Азаренкова Г.М.* Фінансові потоки економічних агентів: методологія та організація управління: Дис... докт. екон. наук: спец. 08.00.08 – Гроші, фінанси, кредит. – Суми, 2007. – 383 с.

Azarenkova H.M. Finansovi potoky ekonomichnykh ahentiv: metodolohiia ta orhanizatsiia upravlinnia: Dys... dokt. ekon. nauk: spets. 08.00.08 – Hroshi, finansy, kredyt. – Sumy, 2007. – 383 s.

2. *Блохин Ю.И., Панфилов Е.А.* Классификация и кодирование технико-экономической информации. – М.: Знание, 1975. – 64 с.

Blokhin Iu.I., Panfilov E.A. Klassifikatsiia i kodirovanie tekhniko-ekonomicheskoi informatsii. – M.: Znanie, 1975. – 64 s.

3. *Винери Б.* Фасетная классификация. Руководство по составлению отраслевых схем. – М.: Дело, 1970. – 73 с.

Vineri B. Fasetnaia klassifikatsiia. Rukovodstvo po sostavleniiu otraslevykh skhem. – M.: Delo, 1970. – 73 s.

4. *Дюдюн Т.Ю.* Оцінка рентабельності грошових потоків при управлінні фінансово-господарською діяльністю підприємства: Автореф. дис... канд. екон. наук: 08.04.01 / Дніпропет-ровський держ. аграрний ун-т. – Дніпропетровськ, 2006. – 20 с.

Dyudiu T.Iu. Otsinka rentabelnosti hroshovykh potokiv pry upravlinni finansovo-hospodarskoiu diialnistiu pidpriemstva: Avtoref. dys... kand. ekon. nauk: 08.04.01 / Dnipropetrovskiy derzh. ahraryniy un-t. – Dnipropetrovsk, 2006. – 20 s.

5. *Єрмошкіна О.В.* Побудова системи управління фінансовими потоками підприємства в ринкових умовах // Економічний вісник Національного гірничого університету.– 2003.– №3. – С. 56–63.

Iermoshkina O.V. Pobudova systemy upravlinnia finansovymy potokamy pidpriemstva v rynkovykh umovakh // Ekonomichniy visnyk Natsionalnoho hirnychoho universytetu.– 2003.– №3. – S. 56–63.

6. *Кошельок Г.В.* Класифікація грошових потоків підприємства у сучасних умовах // Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право.– 2013.– №1. – С. 32–40.

Koshelok H.V. Klyasyfikatsiia hroshovykh potokiv pidpriemstva u suchasnykh umovakh // Zovnishnia torhivlia: ekonomika, finansy, pravo.– 2013.– №1. – S. 32–40.

7. *Майборода О.В.* Управління фінансовими потоками підприємства: Дис... канд. екон. наук: спец. 08.04.01 – Фінанси, грошовий обіг і кредит / УАБС НБУ. – Суми, 2006. – 244 с.

Maiboroda O.V. Upravlinnia finansovymu potokamy pidpriemstva: Dys... kand. ekon. nauk: spets. 08.04.01 – Finansy, hroshovy obih i kredyt / UABS NBU. – Sumy, 2006. – 244 s.

8. *Мишко О.В.* Фінансове планування як механізм управління грошовими потоками підприємства // Ефективна економіка. – 2013. – №12 // www.economy.nayka.com.ua.

Myshko O.V. Finansove planuvannya yak mekhanizm upravlinnia hroshovymu potokamy pidpriemstva // Efektyvna ekonomika. – 2013. – №12 // www.economy.nayka.com.ua.

9. *Савчук Л.М., Вишнякова І.В.* Фасетна система класифікації лізингових угод // Академічний огляд. Економіка та підприємництво. – 2002. – №2. – С. 46–51.

Savchuk L.M., Vyshniakova I.V. Fasetna systema klasyfikatsii lizynhovoykh uhod // Akademichnyi ohliad. Ekonomika ta pidpriemnytstvo. – 2002. – №2. – С. 46–51.

10. *Ясущена В.В.* Сутність грошових потоків підприємств та їх класифікація // Економічний аналіз. – 2008. – Вип. 2. – С. 321–324.

Iasyshena V.V. Sutnist hroshovykh potokiv pidpriemstv ta yikh klasyfikatsiia // Ekonomichnyi analiz. – 2008. – Vyp. 2. – S. 321–324.

11. *Яструбецька Л.С.* Аналіз грошових потоків в системі управління підприємством // Науковий вісник Волинського державного університету ім. Л. Українки. – 2005. – №1. – С. 352–357.

Iastrubetska L.S. Analiz hroshovykh potokiv v systemi upravlinnia pidpriemstvom // Naukovi visnyk Volynskoho derzhavnogo universytetu im. L. Ukrainky. – 2005. – №1. – С. 352–357.

12. *Barburski, J., Kutrzeba, T.* Business valuation by means of the free cash flow method // Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу. – 2012. – Вип. 3. – С. 35–50.

Barburski, J., Kutrzeba, T. Business valuation by means of the free cash flow method // Problemy teorii ta metodologii bukhgalterskoho obliku, kontroliu i analizu. – 2012. – Vyp. 3. – S. 35–50.

13. *Copeland, T., Koller, T., Murrin, J.* (2000). Valuation: Measuring and managing the value of the companies. 3rd ed. New York, John Wiley & Sons, inc. 494 p.

14. *Reider, R., Heyler, P.* (2003). Managing Cash Flow An Operational Focus. New Jersey, John Wiley & Sons, Inc. 351 p.

Стаття надійшла до редакції 5.04.2016.